

Nadaljnji razvoj je ustavila vojna, ki je terjala številne človeške žrtve in povzročila veliko materialno škodo. Obnoviti je bilo potrebno učne prostore ter nabaviti najnujnejšo opremo in literaturo. Kljub temu da je bilo dograjeno novo poslopje, se je oddelek za kemijo vse povojno obdobje srečeval s hudo prostorsko stisko. Število slušateljev je ves čas naraščalo in treba je bilo okrepiti strokovni kader. To je v učne načrte prinašalo tudi nenehne spremembe, in te so v besedilu tudi prikazane. Vrstile so se organizacijske spremembe. V letih od 1950 do 1954 je bila samostojna Tehniška visoka šola izločena iz univerze, v njenem okviru pa je delovala fakulteta za kemijo. Po vnovični priključitvi k univerzi je bil oddelek za kemijo v sklopu nove fakultete za rudarstvo, metalurgijo in kemijsko tehnologijo. V študijskem letu 1961/62 je bila ustanovljena Fakulteta za naravoslovje in tehnologijo, katere kemijski oddelek se je delil na odseke za kemijo, kemijsko tehnologijo, tekstilno tehnologijo in farmacijo. Zadnja dva odseka sta kmalu postala samostojna, študij kemije pa je organizacijsko ostal nespremenjen do leta 1994, ko je bila z Odlokom o preoblikovanju Univerze v Ljubljani ustanovljena samostojna Fakulteta za kemijo in kemijsko tehnologijo.

Zgodovinskemu pregledu razvoja študija kemije na Slovenskem od njegovih začetkov do danes sledi preglednica učnega osebja na Fakulteti za kemijo in kemijsko tehnologijo ter njenih predhodnicah v letih 1920-1999. Naslednja poglavja v jubilejni publikaciji so posvečena raziskovalnemu delu od leta 1946 do leta 1970, študiju od leta 1970 do danes, pobudam in postopkom za razdružitve Fakultete za naravoslovje in tehnologijo ter 40-letnici višjega in visokega izobraževanja za varno delo, ki je bilo z Zakonom o univerzi priključeno na novo nastali Fakulteti za kemijo in kemijsko tehnologijo.

V nadaljevanju pa nam publikacija predstavlja organizacijo in študijske programe Fakultete za kemijo in kemijsko tehnologijo v letu 1999. Predstavljeni so njena organizacija in študijski programi. Na univerzitetnem študiju kemije – smer kemija – si diplomant pridobi strokovni naziv univerzitetni diplomirani kemik. Študentje, ki vpišejo univerzitetni študij kemije – smer kemijsko izobraževanje – bodo postali srednješolski profesorji kemije. V študijskem letu 1998/99 je fakulteta začela nov univerzitetni študij biokemije. Ta študij je zanimiv za vse, ki se zanimajo za kemijo procesov v živih organizmih in uporabo le-teh v moderni biotehnoški proizvodnji. Fakulteta ponuja tudi univerzitetni študij kemijskega inženirstva, ene temeljnih inženirskih disciplin, in študijski program kemijske tehnologije za pridobitev visoke strokovne izobrazbe s smermi kemijska tehnologija, uporabna kemija in usnjarsko predelovalna tehnologija. Študij varstva pri delu in požarne varnosti je visokošolski strokovni program, ki je namenjen izobraževanju za uporaben poklic. Fakulteta izvaja tudi tri podiplomske študijske programe: kemija, kemijska tehnologija in kemijsko inženirstvo in sodeluje pri izvajanju interdisciplinarnih in interfakultetnih podiplomskih študijskih programov. V publikaciji je predstavljeno tudi raziskovalno delo v letu 1999. Avtorji so pripravili

pregled raziskovalnih skupin, raziskovalne opreme in natančnejši pregled raziskovalnih usmeritev po posameznih katedrah in seznanili bralca z dejavnostmi fakultetne knjižnice, ki začasno deluje v sodelovanju s Centralno tehniško knjižnico.

Naslednje poglavje, posvečeno študentom Fakultete za kemijo in kemijsko tehnologijo, začneta dve preglednici. Prva prikazuje število študentov diplomskega in podiplomskega študija v študijskih letih od 1982/83 do 1999/00, druga pa število diplomantov po posameznih smereh študija v obdobju od 1990 do 1999. Sledijo sezname vseh diplomantov univerzitetnih kemijskih študijev v obdobju od 1923 do 1999, diplomantov oddelka za tehniško varnost v letih 1998 in 1999 ter pregled podeljenih magistrskih diplom od 1964 do 1999. Preglednica podeljenih nazivov doktor znanosti v obdobju od 1920 do 1990 vsebuje poleg imena doktoranda, začnši z Anko Mayer, prvo doktorico ljubljanske univerze, tudi naslov disertacije in mentorja.

Tatjana Dekleva

"Vrtec je služba za tovarišice", Vzgojno-varstveni zavod Ilke Devetak Bignami, 1901/02 – 2001/02, zbornik, Tolmin 2002

Sodobna družina si življenja brez vrtca ne more več zamisliti. S spremenjenimi družbenimi razmerami in spremenjeno vlogo ženske v družini, je mati in žena, prej vezana na dom, sčasoma postajala vedno bolj dejavna v družbi. Sodobni vrtec je prehodil dolgo pot – od prvih začetkov, ko je dajal zavetišče siromašnim otrokom, do vzgojno-varstvenih ustanov, ki se trudijo otrokom ponuditi vsestranske možnosti za duhovni in intelektualni razvoj.

Ob stoletnici otroškega vrtca Ilke Devetak Bignami v Tolminu, ki se imenuje po tolminski protifašistični aktivistki, umrli v koncentracijskem taborišču Auschwitz, je maja 2002 izšel Zbornik. Številni avtorji skušajo v njem zaobjeti delo te ustanove od prvih začetkov do vsestranske dejavnosti, ki jo vrtec nudi svojim varovancem danes. Glavna urednica Vlasta Tul je dala besedo odraslim, ki so bili odgovorni za ustanovitev in delo vrtca pa tudi najmlajšim, ki jim je ustanova namenjena. Ti v sklepnem delu Zbornika izrazijo svoje iskrive domislice o vrtcu. Tematsko bi Zbornik lahko delili na dva dela. Prvi del obsega zgodovinski pregled razvoja ustanove v sto letih. Pripravili sta ga avtorici Vlasta Tul iz Pokrajinskega arhiva v Novi Gorici in ravnateljica vrtca Majda Maglica, ki ga bogatijo še posamezna spominska pričevanja. Drugi del obsega prikaz dela in različnih dejavnosti, ki jih vrtec razvija v svojem jubilejnem stotem letu delovanja.

V Tolminu je vrtec ustanovilo društvo "Ljudski otroški vrtec". Deloval je kot zasebna ustanova, v kateri so delovale slovenske vzgojiteljice v slovenskem jeziku. To je bil samo eden izmed vrtcev, ki so

ob koncu 19. stoletja in v začetku 20. stoletja nastali na robu slovenskega narodnega ozemlja in ki kažejo na bojazen in željo Slovencev, da bi branili ohraniti svojo narodnostno identiteto pred vse močnejšim tujim vplivom. Iz teh razlogov so otroke na tem območju že v najnežnejšem obdobju pošiljali v slovenske ustanove.

Vlasta Tul v svojem prispevku predstavi zgodovino vrtca od ustanovitve do začetka druge svetovne vojne. Že v uvodu opozori na pomanjkanje virov; kronike o delovanju te ustanove pred drugo svetovno vojno so izgubljene in uničene in tako se je avtorica pri svojem delu morala zanašati na gradivo tistih ustvarjalcev, ki so bili kakor koli povezani z delom vrtca. Dejavnost te ustanove tako lahko spoznamo samo posredno. Vrtec je v Tolminu začel delovati v eni izmed učilnic ljudske šole septembra 1901. Deloval je do prvih spopadov na soški fronti. Vojne razmere so prekinile delo in otroci so morali skupaj s svojimi materami v begunstvo, očetje pa v vojne linije. Po koncu vojne se je sicer v razrušene vasi vrnil mir, življenje se je nadaljevalo ob nadčloveških naporih, ki so jih zahtevala popravila domov in želja po kar najbolj normalnem življenju. Toda življenje ljudi na Primorskem se ni nadaljevalo tam, kjer se je ob začetku vojne končalo. Nadaljevalo se je v novi državi, ki jo je že po nekaj letih preplaval fašizem z nacionalistično politiko. Le-to so še najhuje občutili zavedni Slovenci. Materin jezik je najlaže izriniti iz zavesti pri najmlajših, zato ni naključje, da sta vrtee ustanavljali dve izrazito nacionalistični organizaciji – Lega nazionale in Opera nazionale di Assistenza all'Italia Redenti (ONAIR). Oblasti so skušale z ekonomskimi ugodnostmi omajati narodno zavest. V obdobju italijanske oblasti je vrtec postal ustanova, ki si je po bližnjici želela Slovincem čimprej vcepiti tujo kulturo. Kljub začetnemu odporu so sčasoma poleg otrok italijanskih uslužbencev v vrtec začeli zahajati tudi slovenski otroci. Zakaj? "Čeprav je bil otroški vrtec eno od orodij, s katerimi je fašistična oblast poskušala odtegniti slovenske otroke družini in njeni vzgoji ter jih vzgojiti v fašističnem duhu in jih že v rani mladosti poitalijančiti, pa prizadevanja niso imela pričakovanega uspeha. Vrtec je v glavnem zagotavljal predvsem lažje preživetje prenekateri obubožani slovenski družini", ugotavlja avtorica.

Ravnateljica Majda Maglica predstavlja razvoj tolminskega vrtca po letu 1948, ko je začel po drugi svetovni vojni znova delovati. Kronika, ki je v teh letih nastajala v vrtcu, vsebuje številne podatke o življenju in razvoju vrtca od prvih povojnih let do danes. Bralca seznani s številom otrok, ki so v tem obdobju obiskovali vrtec, s pravnim statusom vrtca od samostojne ustanove leta 1948, prek oddelka Osnovne šole Tolmin in oddelka Šolskega centra, pa vse do znova samostojne vzgojno-varstvene ustanove. Leta 1970 se je vrtec poimenoval po Ilki Devetak Bignami, pogumni Tolminki, ki ji ljubezen in zakon z visokim italijanskim oficirjem nista vzela narodnega ponosa in ki se je v boju za samostojnost svojega naroda postavila v njegovo bran ter v tem boju izgubila tudi življenje. Svoje delovanje je vrtec usmeril tudi v bližnje vasi, saj je v sedemdesetih letih dobil še oddelke na Volarjah in v Volčah. Zbornik seznani bralca tudi z materialnimi razmerami v katerih je vrtec deloval in se razvijal. Ta del popestrita dve pričevanji: Dušan Jug govori o prizadevanjih za odprtje vrtca v Volčah, Jelka Kavčič pa opisuje delo vrtca v šestdesetih in v začetku sedemdesetih let. Vlasta Tul pa je zapisala spomine prve povojne vzgojiteljice v Tolminu leta 1948, Pavle Anderlič Bizjak.

V drugem tematskem sklopu posamezne vzgojiteljice opisujejo delo vrtca danes. Seznanimo se s številnimi dejavnostmi, ki jih vrtec ponuja malčkom in njihovim staršem, z željo, da bi vsi trije udeleženci: delavci vrtca, malčki in njihovi starši med seboj čim tesneje sodelovali. Vrtec je po sto letih svojega delovanja vse manj zgolj varstvena in vse bolj vzgojna ustanova, v kateri malčki aktivno preživljajo svoje predšolske dneve. Zbornik končujejo tisti, zaradi katerih vrtec sploh obstaja: malčki. Ti s svojimi očmi in in svojim načinom dožemanja opisujejo vrtec, vzgojiteljice in svoje bivanje v vrtcu.

Zbornik je bogato opremljen s fotografskim gradivom, poseben čar pa mu dajejo likovne stvaritve najmlajših.

Ernesta Drole